

течного страхування також дозволяє застрахувати життя та здоров'я клієнта від нещасного випадку. Придбати страховий поліс «Росно Україна» можна під час отримання кредиту на квартиру або автомобіль у співробітників АТ «ОТП Банк». Оплату та продовження строку дії страхового полісу також можна здійснити в банку.

Аналогічні програми банківського страхування втілили страхова компанія «Allianz» і банк «Роздрібний необмежений сервіс», що належить російській банківській групі «Траст». Даний проект дозволяє оформити страховий поліс безпосередньо у відділенні банку в момент видачі кредиту.

Водночас використання страхування передбачає залучення страхової компанії, а тому може виникнути низка проблем, пов'язаних насамперед з необхідністю правильно обрати страховика як із точки зору надійності (безпеки), так і з точки зору мінімізації витрат для позичальника. Прийняття кредитного ризику головним чином пов'язане з формуванням бази даних про фінансовий стан потенційних клієнтів. Постачальниками такої інформації виступають банки, а також страхові компанії, що займаються страхуванням кредитів. Водночас в Україні формування масиву інформації про позичальників ще не набуло регулярного характеру, створені кредитні бюро в Україні не є достатньо ефективними. Вирішення ж назрілих проблем у сфері кредитного страхування дасть можливість банкам ефективно використовувати цей інструмент для мінімізації втрат унаслідок реалізації кредитних ризиків.

УДК 368.013

А. Е. Волкова,

асистент кафедри страхування
ДВНЗ «Київський національний
економічний інверситет імені Вадима Гетьмана»

ЛОКАЛІЗАЦІЯ ОКРЕМИХ ПРОЯВІВ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ В СТРАХУВАННІ

Фінансова криза — це глибокий, багатофакторний розлад фінансової системи країни, що призводить до блокування або руйнації більшої частини грошових потоків, дестабілізації грошового обороту держави. Вченими-економістами було нараховано 39 міжнародних фінансових криз [1, с. 112], кожна з яких ставала випробуванням для економіки та фінансового ринку й особливо негативно позначалася на діяльності страховиків. Чергова глобальна

фінансова криза 2008—2010 рр., яка зашкодила розвитку всіх сегментів фінансового й страхового ринків, спонукала по новому поглянути на управління страховою компанією в такий період і розробити попереджувальні заходи і стратегію фінансового менеджменту в умовах впливу кризи.

В докризовий період українська страхова галузь активно розвивалася, щорічно обсяг страхових операцій збільшувався майже на 50 %. За 12 років, що передували кризі, валові щорічні страхові премії зросли в 75 разів з 317,8 млн грн у 1996 р. до 24 008,6 млн грн у 2008 р. Характерно, що ВВП у цей же період збільшився лише у 11,6 разу. На страховому ринку у 2008 р. налічувалося 469 компаній, а в 1 кварталі 2009 р. — 477. Проте, уже на кінець 2009 р. під впливом кризи чисельність страхових компаній скоротилася до 455, а обсяг страхових премій зменшився на 15 %, про що свідчать дані табл. 1. На тлі скорочення ВВП у 2009 р. порівняно з попереднім роком на 3,7 % [2], резерви страховиків скоротилися майже на 7 %. І хоча наступного року страхові резерви зросли на 12 %, криза негативно позначилася на діяльності і розвитку страхової галузі.

Одним з основних негативних проявів кризи стало те, що страховики втратили здатність миттєво й диференційовано маневрувати власними резервами, адже за даними Держфінпослуг [4], на 30 вересня 2008 р. близько 4,6 млрд грн страхових резервів, у тому числі 575 млн грн резервів по страхуванню життя, було розміщено на банківських депозитах. Додатковим ускладненням для страховиків стало те, що в період фінансової кризи державне регулювання банківської системи, фондового ринку та ринку нерухомості було направлено на врятування банківської сфери, призвело до паніки та блокування діяльності інших сегментів фінансового ринку.

Таблиця 1

**ІНДЕКСИ ОКРЕМИХ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ
за 2007—2011 р.***

Показник (по відношенню до попереднього періоду)	Роки				
	2007	2008	2009	2010	2011
Грошовий агрегат М1	1,481	1,392	1,014	1,165	1,053
Страхові премії на душу населення	1,302	1,333	0,851	0,129	1,064
Страхові премії	1,302	1,333	0,851	1,129	1,064
Страхові виплати	1,620	1,673	0,955	0,906	0,796
Резерви страховиків	1,400	1,294	0,930	1,121	0,980
Кількість укладених страхових договорів	1,190	1,131	0,978	1,178	0,912

*розраховано та складено автором на підставі даних Державної служби статистики України та Ліги страхових організацій України [2, 3]

Також криза призвела до скорочення частки страхового ринку у ВВП. Так, у 2005 р. питома вага страхових премій у структурі ВВП сягнула рекордних 5,6 %. Враховуючи, що у розвинутих країнах означений показник інколи становить 20 %, досягнутий у 2005 р. рівень не слід вважати достатнім. Проте, у період кризи 2008—2009 рр. навіть такі незначні здобутки страхового ринку було втрачено — частка страхових премій у ВВП скоротилася до 2,5 %.

Попри визначені вище тенденції, обсяг страхових виплат у 2008 р. навпаки збільшився на 68 %, а у 2009 та 2010 рр. скоротився на 5 і 10 % відповідно. Така динаміка стала наслідком переорієнтації споживачів страхових продуктів, вилучення з грошового обороту значної частки легальних коштів, звуження інвестиційного портфелю страхових компаній і банків. Водночас вона свідчить про наявність неосвоєної частки страхового ринку, невикористані внутрішні резерви страховиків і певний запас міцності в умовах фінансової кризи.

Крім того, на діяльність страхових компаній в умовах фінансової кризи впливають як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники, зокрема зміна маси грошей, які перебувають поза банками та на рахунках банків (грошовий агрегат M1). Так, у 2007 р. грошовий агрегат M1 збільшився на 50 %, а у 2008 р. — на 40 %. Рівень страхових премій на душу населення виявився найбільшими за всі роки спостережень саме в 2008 р., порівняно з попереднім роком збільшився на 34 % і склав 517,7 грн. Наслідки самої кризи страховики відчули через рік і пізніше. Так, 2009 р. цей показник скоротився на 15 % до 443,0 грн, і в наступні роки не досяг докризового рівня. Це доводить про скорочення видатків на страхування потенційними страхувальниками в умовах фінансової де-стабілізації та потребує особливої уваги маркетингових підрозділів страхових компаній.

Загалом ігнорування симптомів наближення фінансової кризи стає вагомим бар'єром для ефективного управління діяльністю страховою компанією в періоди нестабільності. Основними маркерами макроекономічної ситуації, які страхові компанії повинні накладати на модель страхового бізнесу, мають стати: кількість виведених за кордон коштів, збільшення ставок за депозитами, обсяги прав вимоги до перестраховиків, вкладання резервів у цінні папери сумнівної якості, різкі коливання динаміки цін на цінні папери, диверсифікація резервів страховиків за звичними схемами тощо.

Врахування окремих проявів фінансової кризи на діяльність страхової компанії дозволить забезпечити ефективне антикризове

управління нею та стане запорукою подальшого розвитку у пост-кризовому періоді.

Список літератури

1. Тивончук О. І. Фінансові кризи: аналіз причин та механізмів їх прояву / О.І. Тивончук, П. І. Стецюк [Електронний ресурс] // Проблеми економіки та управління. — 2011. — № 698. — С. 112—118. — Режим доступу: <http://forinsurer.com/files/file00406.pdf>

2. Статистичний щорічник України за 2010 рік / Державна служба статистики України; ред. О. Г. Осауленко. — К.: ТОВ Август Трейд, 2011. — 566 с.

3. Звіт про діяльність страхового ринку у 2011 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://forinsurer.com/files/file00406.pdf>

4. Банки Фірташа і Жеваго не віддають депозитів страховикам [Електронний ресурс] / Економічна правда. — 2009. — 29 січня. — Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2009/01/29/179594/>

УДК 368.8

С. В. Волосович,

канд. екон. наук, доц.,

доцент кафедри фінансів,

Київський національний торговельно-економічний
університет

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНІ СТАВКИ ТАРИФІВ ПРИ СТРАХУВАННІ ДЕПОЗИТІВ ЯК ЧИННИК СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ

Система страхування депозитів є одним із елементів, що забезпечує стабільність функціонування банківської системи. Достатній обсяг фінансових ресурсів Фонду гарантування фізичних осіб виступає підґрунтям його фінансової стійкості. Основним джерело фінансових ресурсів є страхові внески банків-учасників (тимчасових учасників) Фонду. При цьому існує вибір — або застосовувати однакову ставку страхових внесків для всіх учасників або диференційовані внески, які враховують рівень ризикованості діяльності кожного банку, що визначається при моніторингу його фінансового стану. Вперше систему диференційованих страхових внесків було запроваджено Федеральною корпорацією страхування депозитів у 1993 р. Після затвердження